

ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ**της 2ας Δεκεμβρίου 2021****σχετικά με τις μεσοπρόθεσμες ευπάθειες του τομέα οικιστικών ακινήτων του Λιχτενστάιν****(ΕΣΚΤ/2021/14)**

(2022/C 122/05)

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο ⁽¹⁾, και ιδίως το παράρτημα ΙΧ,Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη μακροπροληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου ⁽²⁾, και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο γ) και τα άρθρα 16 έως 18,Έχοντας υπόψη την απόφαση ΕΕΣΚ/2011/1 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου, της 20ής Ιανουαρίου 2011, για τη θέσπιση του εσωτερικού κανονισμού του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου ⁽³⁾, και ιδίως το άρθρο 18,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η στέγαση αποτελεί βασικό τομέα της πραγματικής οικονομίας και αντιπροσωπεύει σημαντικό μέρος του πλούτου των νοικοκυριών και του τραπεζικού δανεισμού. Τα οικιστικά ακίνητα (ΟΑ) αποτελούν σημαντική συνιστώσα των περιουσιακών στοιχείων των νοικοκυριών και τα στεγαστικά δάνεια καταλαμβάνουν συχνά μεγάλο μερίδιο των ισολογισμών των τραπεζών. Εξάλλου, η κατασκευαστική δραστηριότητα στον τομέα της στέγασης αποτελεί κατ' εξοχήν σημαντική συνιστώσα της πραγματικής οικονομίας ως πηγή απασχόλησης, επενδύσεων και ανάπτυξης.
- (2) Οι οικονομικές κρίσεις του παρελθόντος και η εμπειρία πολλών χωρών κατέδειξαν ότι οι μη διατηρήσιμες εξελίξεις στις αγορές ακινήτων μπορούν να έχουν σοβαρές συνέπειες για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της συνολικής οικονομίας ορισμένης χώρας, οι οποίες μπορούν επίσης να προκαλέσουν αρνητικές δευτερογενείς επιπτώσεις μεταδιδόμενες διασυνοριακά. Τα αποτελέσματα στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα μπορούν να είναι άμεσα και έμμεσα. Τα άμεσα αποτελέσματα αφορούν τις πιστωτικές ζημιές που προκαλούνται από τα χαρτοφυλάκια ενυπόθηκων δανείων λόγω της επικράτησης δυσμενών οικονομικών ή χρηματοπιστωτικών συνθηκών και της ταυτόχρονης εκδήλωσης αρνητικών εξελίξεων στην αγορά ΟΑ. Τα έμμεσα αποτελέσματα αφορούν προσαρμογές στην κατανάλωση των νοικοκυριών, οι οποίες παράγουν περαιτέρω συνέπειες για την πραγματική οικονομία και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.
- (3) Οι αγορές ακινήτων είναι επιρρεπείς σε κυκλικές εξελίξεις. Η υπερβολική ανάληψη κινδύνων, η υπερβολική μόχλευση και τα δυσάρεστα κίνητρα κατά την ανοδική φάση του κύκλου της αγοράς ακινήτων μπορούν να οδηγήσουν σε σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις τόσο για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα όσο και για την πραγματική οικονομία. Λόγω της κρίσιμης σημασίας του τομέα των ΟΑ για τη χρηματοπιστωτική και μακροοικονομική σταθερότητα αποκτά ιδιαίτερη σημασία η προσπάθεια αποτροπής της συσσώρευσης ευπαθειών στις αγορές ΟΑ μέσω της χρήσης της μακροπροληπτικής πολιτικής κατά τρόπο που βαίνει πέραν της χρήσης της ως εργαλείου μετριασμού του συστημικού κινδύνου.
- (4) Ναι μεν οι κυκλικοί παράγοντες κατέχουν σημαντικό ρόλο στην τροφοδότηση των ευπαθειών που εντοπίζονται στις αγορές ΟΑ χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), αλλά υπάρχουν και διαρθρωτικοί παράγοντες που συντείνουν σε αυτές. Στους διαρθρωτικούς αυτούς παράγοντες είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται η υποπροσφορά οικιστικών ακινήτων, η οποία ασκεί ανοδική πίεση στις τιμές των κατοικιών και στο χρέος των νοικοκυριών που αγοράζουν ακίνητα για ιδιοκατοίκηση, και άλλες κρατικές πολιτικές που μπορούν να λειτουργούν ως κίνητρο υπερδανεισμού για τα νοικοκυριά. Δεδομένου ότι οι παράγοντες αυτοί εκτείνονται πέραν της μακροπροληπτικής πολιτικής, τα υφιστάμενα μακροπροληπτικά μέτρα μπορούν να συμπληρωθούν και να ενισχυθούν από τη λήψη μέτρων σε άλλους τομείς πολιτικής με σκοπό την αποτελεσματική και ουσιαστική αντιμετώπιση των ευπαθειών που εκδηλώνονται στις αγορές ΟΑ διαφόρων χωρών, χωρίς υπερβολικό κόστος για την πραγματική οικονομία και το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

⁽¹⁾ ΕΕ L 1 της 3.1.1994, σ. 3.⁽²⁾ ΕΕ L 331 της 15.12.2010, σ. 1.⁽³⁾ ΕΕ C 58 της 24.2.2011, σ. 4.

- (5) Η έξαρση της πανδημίας COVID-19 το 2020 και η επακόλουθη κρίση δεν οδήγησαν σε κυκλική πτώση των στεγαστικών αγορών. Αντίθετα, μετά από μια περίοδο σταδιακής ανάπτυξης και σε ένα περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, σε αρκετές χώρες επιταχύνθηκε περαιτέρω ο ρυθμός αύξησης των πραγματικών τιμών των κατοικιών και των χορηγήσεων, υπερβαίνοντας σε μεγάλο βαθμό το ρυθμό αύξησης του εισοδήματος των νοικοκυριών. Προκειμένου να μετριαστεί ο αντίκτυπος της πανδημίας και η επακόλουθη οικονομική αβεβαιότητα εφαρμόστηκαν διάφορα μέτρα και πολιτικές, όπως τα χρεοστάσια (αναστολή αποπληρωμής χρέους) και τα συστήματα δημόσιων εγγυήσεων. Σε αυτό το ευρύ πλαίσιο πολιτικής τα μακροπροληπτικά μέτρα που είχαν προβλεφθεί σε ορισμένες χώρες σε προγενέστερο χρόνο χαλάρωσαν προσωρινά ή ενεργοποιήθηκαν με καθυστέρηση. Η βελτίωση που παρατηρείται επί του παρόντος στην οικονομική κατάσταση επιτρέπει κάποια προσαρμογή της μακροπροληπτικής πολιτικής στις χώρες όπου εξακολουθούν να συσσωρεύονται ευπάθειες που αφορούν τα ΟΑ.
- (6) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) ολοκλήρωσε πρόσφατα μια συστηματική και προορατική αξιολόγηση των ευπαθειών του τομέα των ΟΑ σε επίπεδο ΕΟΧ.
- (7) Όσον αφορά το Λιχτενστάιν η πρόσφατη αυτή αξιολόγηση αποκάλυψε ότι:
- Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Αρχής Χρηματοπιστωτικών Αγορών (FMA), το χρέος των νοικοκυριών στο Λιχτενστάιν το 2020 ανερχόταν στο 226 % ⁽⁴⁾ και στο 120 % του διαθέσιμου εισοδήματος και του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), αντίστοιχα, κατατάσσοντάς το μεταξύ των χωρών με το υψηλότερο χρέος των νοικοκυριών στον ΕΟΧ. Επιπλέον, πρόσφατα το χρέος των νοικοκυριών παρουσίασε ανοδική τάση. Στη συσσώρευση του χρέους των νοικοκυριών ενδέχεται να συνέβαλαν, εκτός από το ευνοϊκό κόστος της δανειακής χρηματοδότησης, και τα αντιληπτά φορολογικά κίνητρα ⁽⁵⁾. Από ανάλυση που διενήργησε η FMA προκύπτει ότι το χρέος είναι άνισα κατανομημένο μεταξύ των νοικοκυριών, με το 14 % αυτών να δηλώνει χρέος από 500 000 έως 1.000.000 CHF και το 9 % χρέος άνω του 1.000.000 CHF, σύμφωνα με τα φορολογικά στατιστικά στοιχεία. Επιπλέον, το ποσοστό των νοικοκυριών με λόγο χρέους προς εισόδημα (DPI) άνω του 5 είναι σχετικά υψηλό, γεγονός που υποδηλώνει ότι το αυξημένο χρέος των νοικοκυριών δεν συνοδεύεται πάντα από υψηλότερο εισόδημα των νοικοκυριών. Θετικότερο είναι ότι το υψηλό ποσοστό ενυπόθηκων δανείων σταθερού επιτοκίου μειώνει σημαντικά τους κινδύνους που συνδέονται με το χρέος των νοικοκυριών.
 - Η δυναμική της αγοράς κατοικιών παρέμεινε συγκρατημένη τα τελευταία χρόνια. Δεδομένων των νομικών περιορισμών στην αγορά ακινήτων ⁽⁶⁾, η συναλλακτική δραστηριότητα είναι συνήθως χαμηλή στο Λιχτενστάιν. Οι δημόσιες αρχές δεν δημοσιεύουν δείκτες τιμών. Ωστόσο, σύμφωνα με την FMA, τα στοιχεία τιμών που προέρχονται από εκτιμήσεις εμπειρογνομώνων δείχνουν μόνο μια μέτρια αύξηση των τιμών τόσο της γης όσο και των διαμερισμάτων. Ομοίως, τόσο η κατασκευαστική όσο και η συναλλακτική δραστηριότητα παρέμειναν επίσης σχετικά σταθερές τα τελευταία χρόνια.
 - Σύμφωνα με την FMA, η αύξηση των ενυπόθηκων δανείων (συμπεριλαμβανομένων των δανείων για αγορά οικιστικών και λοιπών ακινήτων που χορηγούνται από εγχώριες τράπεζες στη νομισματική ζώνη του ελβετικού φράγκου) παρουσίασε πρόσφατα πτωτική τάση και διαμορφώθηκε ονομαστικά στο 0,7 % το 2019 (από 8,8 % το 2010), σημειώνοντας ελαφρά άνοδο σε 2,5 % το 2020. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των εγχώριων δανείων που αφορούν οικιστικά ακίνητα ήταν ακόμη χαμηλότερος, ανερχόμενος σε 1,1 % το 2020.
 - Σύμφωνα με την FMA, υιοθετήθηκε μια σχετικά συνετή προσέγγιση ως προς τη χορήγηση ενυπόθηκων δανείων σε όρους δεικτών δανείου προς αξία (LTV), με το μερίδιο τόσο των υφιστάμενων όσο και των νέων ενυπόθηκων δανείων με δείκτη LTV υψηλότερο από 80 % το 2019 και το 2020 να είναι αμελητέο. Οι τράπεζες απαιτείται επίσης να αναγγέλλουν τα δάνεια ως «εξαιρέσεις από την πολιτική» όταν παρακάμπτουν τις εσωτερικές κατευθυντήριες γραμμές τους σχετικά με την οικονομική δυνατότητα πρόσβασης σε ενυπόθηκο δανεισμό. Στην πράξη, οι τράπεζες επαληθεύουν κατά πόσον η αύξηση του επιτοκίου σε 4,5 % ή 5 % συνεπάγεται επιβάρυνση της εξυπηρέτησης του χρέους καθ' υπέρβαση του ενός τρίτου του εισοδήματος των νοικοκυριών. Υπό το πρίσμα του σημερινού περιβάλλοντος χαμηλών επιτοκίων και της ιστορίας χαμηλών επιτοκίων στη νομισματική ζώνη του ελβετικού φράγκου, το βάρος της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις αυτές είναι αρκετά μεγάλο. Ωστόσο, περίπου το 23 % των συνολικών δανείων για οικιστικά ακίνητα στο Λιχτενστάιν ανήκε σε αυτή την κατηγορία «εξαιρέσεων από την πολιτική» στο τέλος του 2020.
 - Ο συνολικός όγκος των εγχώριων δανείων για οικιστικά ακίνητα ανήλθε σε περίπου 85 % του ΑΕΠ το 2020, ποσοστό που αποτελεί ένα από τα υψηλότερα στον ΕΟΧ. Ωστόσο, το μέγεθος του τραπεζικού τομέα του Λιχτενστάιν αντιστοιχεί σε περίπου 15 φορές το ΑΕΠ της χώρας, γεγονός που σημαίνει ότι, ενώ τα ενυπόθηκα δάνεια αποτελούν πηγή εισοδήματος για ορισμένες τράπεζες του Λιχτενστάιν, τα εγχώρια δάνεια δεν είναι υψίστης σημασίας για την κερδοφορία και τη φερεγγυότητα των τραπεζών που λειτουργούν στο Λιχτενστάιν, καθώς αυτές επικεντρώνονται

⁽⁴⁾ Οι δείκτες χρέους προς εισόδημα και χρέους προς ΑΕΠ για το Λιχτενστάιν είναι μόνο κατά προσέγγιση συγκρίσιμοι με τους αντίστοιχους δείκτες άλλων χωρών του ΕΟΧ. Το διαθέσιμο εισόδημα στο Λιχτενστάιν υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του συνολικού φορολογητέου εισοδήματος και του φόρου περιουσίας και εισοδήματος. Επιπλέον, το συνολικό ποσό του χρέους των νοικοκυριών βασίζεται σε φορολογικά στατιστικά στοιχεία και το χρέος δεν ορίζεται σε ενοποιημένη βάση (δηλ. συμπεριλαμβάνονται και οι πιστώσεις εντός του τομέα των νοικοκυριών ή ακόμη και εντός της οικογένειας). Αυτό το ζήτημα ορισμού διογκώνει τον μετρούμενο αριθμό σε σχέση με άλλες χώρες του ΕΟΧ.

⁽⁵⁾ Ειδικότερα, η φορολογική βάση για τα νοικοκυριά περιλαμβάνει επίσης μια υποθετική απόδοση επί του καθαρού πλούτου (που επί του παρόντος ορίζεται στο 4 %), η οποία προστίθεται στο ετήσιο εισόδημα από εργασία. Προκειμένου να μειώσουν τον καθαρό πλούτο τους, τα νοικοκυριά μπορούν να διατηρήσουν το ενυπόθηκο δάνειό τους αντί να το αποπληρώσουν. Στην πράξη, ωστόσο, το φορολογικό κίνητρο για να γίνει αυτό είναι αρκετά μικρό, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του επιτοκίου επί του μη αποβεσμένου χρέους που δεν έχει ακόμη εξοφληθεί.

⁽⁶⁾ Υπάρχουν περιορισμοί στην αγορά κατοικιών στο Λιχτενστάιν όπου δεν υπάρχει έννομο συμφέρον, π.χ. όσον αφορά υφιστάμενα ακίνητα. Περίπου οι μισές από τις συναλλαγές ακινήτων στο Λιχτενστάιν δεν αποτελούν αγορές, αλλά αντιθέτως μεταβιβάσεις μέσω ανταλλαγής, δωρεάς ή κληρονομιάς.

κυρίως σε υπηρεσίες ιδιωτικής τραπεζικής. Ταυτόχρονα, ο τραπεζικός τομέας του Λιχτενστάιν είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένος, με τον δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) να ανέρχεται σε 22,3 % τον Ιούνιο του 2021. Επιπλέον, ο τραπεζικός τομέας του Λιχτενστάιν χαρακτηρίζεται από πολύ ισχυρούς δείκτες ρευστότητας, με τον εξαιρετικά χαμηλό δείκτη δανείων προς καταθέσεις 65 % να συνεπάγεται χαμηλό κίνδυνο χρηματοδότησης.

- στ. Δεδομένων των συντηρητικών δεικτών LTV των εγχώριων ενυπόθηκων δανείων, του περιορισμένου ποσοστού τους επί των χαρτοφυλακίων των τραπεζών και της υψηλής κεφαλαιοποίησης του τραπεζικού τομέα, οι άμεσοι κίνδυνοι για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα που απορρέουν από τον τομέα των οικιστικών ακινήτων είναι επί του παρόντος περιορισμένοι στο Λιχτενστάιν. Ωστόσο, ενώ η αγορά εργασίας στο Λιχτενστάιν έχει αποδειχθεί ανθεκτική σε περιόδους ύφεσης τις τελευταίες δεκαετίες, και ο πλούτος των νοικοκυριών παραμένει σχετικά υψηλός, το ήδη υψηλό και αυξανόμενο επίπεδο χρέους των νοικοκυριών καθιστά τον τομέα των νοικοκυριών ευάλωτο σε απροσδόκητες μακροοικονομικές διαταραχές. Εάν το επίπεδο ανεργίας αυξηθεί και/ή το εισόδημα των νοικοκυριών μειωθεί, ορισμένα νοικοκυριά ενδέχεται να δυσκολευτούν στο μέλλον να εξυπηρετήσουν τα χρέη τους. Η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ του αρνητικού εισοδήματος των νοικοκυριών και του πλούτου τους μπορεί να ενισχύσει τις αρχικές μακροοικονομικές διαταραχές εάν αυτά υποχρεωθούν να μειώσουν την κατανάλωση για να εξυπηρετήσουν το χρέος τους. Αυτό θα μπορούσε με τη σειρά του να προκαλέσει δευτερογενείς επιδράσεις και αύξηση των κινδύνων για τα πιστωτικά ιδρύματα και το χρηματοπιστωτικό σύστημα ⁽⁷⁾.
- ζ. Το ΕΣΣΚ αναγνωρίζει ότι στο Λιχτενστάιν εφαρμόζονται διάφορα μέτρα που αποσκοπούν στον μετριασμό των σημερινών ευπαθειών του τομέα των οικιστικών ακινήτων, συμπεριλαμβανομένων, ειδικότερα, του ορίου 80 % του LTV, της απαίτησης απόσβεσης ενυπόθηκων δανείων με μέγιστο δείκτη LTV 66 % εντός των πρώτων 20 ετών αποπληρωμής, και των αυξημένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου επί των ενυπόθηκων δανείων για τις τράπεζες που εφαρμόζουν την τυποποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό των απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων ⁽⁸⁾. Ταυτόχρονα, η FMA εφαρμόζει τη σύσταση ΕΣΣΚ/2016/14 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου ⁽⁹⁾. Τα νέα δεδομένα, τα οποία θα είναι διαθέσιμα κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022, αναμένεται να βελτιώσουν περαιτέρω την ανάλυση των ευπαθειών του τομέα των οικιστικών ακινήτων στο Λιχτενστάιν.
- η. Υπό την προοπτική των μελλοντικών εξελίξεων και λαμβανομένων υπόψη των μεσοπρόθεσμων προοπτικών για τον κίνδυνο, το τρέχον μείγμα μακροπροληπτικής πολιτικής θεωρείται εν μέρει κατάλληλο και εν μέρει επαρκές. Δεδομένου του ήδη υψηλού και αυξανόμενου επιπέδου του χρέους των νοικοκυριών και του σημαντικού ποσοστού των νοικοκυριών που είναι ευάλωτα σε απροσδόκητες αρνητικές διαταραχές, το υφιστάμενο όριο στους δείκτες LTV θα πρέπει να συμπληρωθεί με εισοδηματικά μέτρα στοχευμένα στους δανειολήπτες, ώστε να αποτραπεί η περαιτέρω συσσώρευση ευπαθειών στον τομέα των οικιστικών ακινήτων. Ενδέχεται προς τούτο να χρειαστεί να δημιουργηθεί νομική βάση για τη λήψη μέσων στοχευμένων στους δανειολήπτες, που θα παρέχει έτσι επαρκή ευελιξία στις εθνικές αρχές για την αντιμετώπιση των ευπαθειών του τομέα των οικιστικών ακινήτων στο Λιχτενστάιν.

- (8) Κατά την ενεργοποίηση μέτρων αντιμετώπισης των εντοπιζόμενων ευπαθειών θα πρέπει κατά τη βαθμονόμηση και σταδιακή εφαρμογή τους να λαμβάνονται υπόψη η θέση του Λιχτενστάιν στην εξέλιξη των οικονομικών και χρηματοπιστωτικών κύκλων και τυχόν πιθανές επιπτώσεις όσον αφορά το συναφές κόστος και τα οφέλη,

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

Το ΕΣΣΚ έχει εντοπίσει στο Λιχτενστάιν μεσοπρόθεσμες ευπάθειες στον τομέα των οικιστικών ακινήτων, οι οποίες αποτελούν πηγή συστημικού κινδύνου για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και μπορούν να έχουν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία. Από μακροπροληπτική άποψη το ΕΣΣΚ θεωρεί ως κύριες ευπάθειες το υψηλό και αυξανόμενο χρέος των νοικοκυριών έναντι της απουσίας εισοδηματικών μέτρων στοχευμένων στους δανειολήπτες για τον μετριασμό της περαιτέρω συσσώρευσης κινδύνων που σχετίζονται με τον τομέα των κατοικιών.

Φρανκφούρτη, 2 Δεκεμβρίου 2021.

Ο Προϊστάμενος της Γραμματείας του ΕΣΣΚ,
εξ ονόματος του γενικού συμβουλίου του ΕΣΣΚ,
Francesco MAZZAFERRO

⁽⁷⁾ Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτές οι φιλοκυκλικές επιπτώσεις μιας κάμψης του οικονομικού κύκλου θα ήταν σημαντικά ασθενέστερες στο Λιχτενστάιν σε σύγκριση με άλλες χώρες του ΕΟΧ, δεδομένου ότι η εγχώρια ζήτηση διαδραματίζει σχετικά μικρό ρόλο στην εξαιρετικά μικρή και ανοικτή οικονομία του Λιχτενστάιν. Έτσι, ακόμη και μια σημαντική αύξηση του ποσοστού αποταμίευσης των νοικοκυριών θα είχε αμελητέες επιπτώσεις στη ζήτηση, περιορίζοντας τον αντίκτυπο στην ευρύτερη οικονομία.

⁽⁸⁾ Όλες οι τράπεζες στο Λιχτενστάιν εφαρμόζουν την τυποποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό των απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων.

⁽⁹⁾ Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου, της 31ης Οκτωβρίου 2016, σχετικά με την κάλυψη κενών στα στοιχεία που αφορούν ακίνητα (ΕΕ C 31 της 31.1.2017, σ. 1).